

2016-03-01

Kulturdepartementet

103 33 Stockholm

Remiss - Ny Museipolitik (SOU 2015:89)

Sammanfattning

Utredningen är i många delar mycket välskriven och beskriver väl det svenska museiväsendets utveckling i allmänhet och museers roll som en del av Sveriges moderniseringsprocess.

Vi ställer oss bakom utredningens formulering: "de allmänna museernas ändamål ska vara att bidra till det demokratiska samhällets utveckling", d v s. bidra till en önskvärd samhällsutveckling och främja allas deltagande genom en publik verksamhet och kunskapsuppbyggnad.

Vi välkomnar särskilt utredningens förslag till en museilag, med syfte att verka för värnande av allmänna museers självständighet.

Vi delar utredningens bedömning att museerna måste stå fria från hindrande åtgärder för att kunna uppfylla ett samtidsrelevant samhällsuppdrag.

Sammanfattningsvis ser vi positivt på den uppdaterade syn på museiverksamhet som ligger till grund för resonemangen i utredningen. Visionen om aktiva, utåtriktade samtids- och samhällsrelevanta museer, agerande inom ramen för en tydlig och självständig samhällsroll, möjliggör en stärkt position för allmänna museer som en del av samhällets demokratiarbete.

Inledning

Utredningen är i många delar mycket välskriven. Strukturen med museihistoria, samtidsanalys och framtidsvisioner gör utredningen läsvärd. Den beskriver väl det svenska museiväsendets utveckling i allmänhet, och i synnerhet museers roll som en del av Sveriges moderniseringsprocess och som en spegling av både det moderna och postmoderna samhällets förändringsprocesser genom tiderna. Statliga museers tidsbundna uppdrag i spänningsfälten mellan normbildning, utbildning och demokrati kan ses som tydliga tidsmarkörer vid respektive museums tillblivelse. Hur förändringar i samhället är sammanlänkade med synen på museer och deras verksamheter förändras framgår tydligt.

Museal verksamhet är komplex

Relationen mellan de olika uppdragen som museerna förväntas utföra är beskrivna så att det framgår att museer ska bedriva, såväl ett inre arbete av kunskapsproduktion, som ett yttre arbete tillsammans med sin publik och det omgivande samhället. Samtidens och framtidens ideala museer ägnar sig företrädesvis åt t ex offentliga diskussioner om hur historia och konst brukas och tolkas. Begrepp som medskapande, mångas olika perspektiv, allsidighet och öppenhet har här en central plats.

Utredningen belyser flera av vår egen samtids viktiga samhällsfrågor, vilka museer aktivt måste förhålla sig till idag. Utredningen redogör tydligt för att dessa önskemål och behov, å ena sidan kan innebära nya möjligheter för museernas utveckling, men också skapa situationer där museerna behöver ny kompetens och kunskap för att arbeta med eventuella konflikter som uppstår vad gäller spörsmål som rör etik, religion, diskriminering, mångfald, identitet och andra, för många människor, centrala delar av livet.

Kunskapsproduktion

Museal verksamhet inbegriper ett mångfacetterat behov av kompetenser. En mängd professioner är involverade, liksom många ämnesrelaterade akademiska specialkompetenser. Vi kan bara bekräfta att för att fylla sitt samhällsuppdrag och för att möta besökarnas föränderliga behov och önskemål behöver museer kontinuerligt producera ny kunskap. Lika mycket för sin egen utvecklings skull, som för forskning och samhällsbygge. Vi delar helt och fullt synen på att de allmänna museerna har en viktig roll för produktionen av ny kunskap i samhället. Museerna ska givetvis ha hög kompetens inom sina respektive ämnesområden. Precis lika viktig är kompetensen att i samspel med sin publik, belysa olika perspektiv i enlighet med det museala samhällsuppdraget och samtidens utmaningar. I likhet med utredningen anser vi att ytterligare resurser bör läggas på att utveckla de publika delarna av museets verksamhet: pedagogik, program och utställningar. För att lyckas i de fälten är det viktigt att bemanna museerna med medarbetare som innehar sådana kompetenser. Att museologisk kompetens inte omnämns i detta sammanhang i utredningen anser vi vara förvånande.

Museers kompetensbehov

Viktigt är att erkänna museers behov av större ämnesbredd, utöver de traditionella museiämnena: arkeologi, etnologi och konstvetenskap. Inom flera akademiska forskningsområden har det skett en viktig teoriutveckling – som i normkritisk forskning, genusvetenskap, queervetenskap, intersektionell forskning och liknande områden. Denna forskning och dess tankemodeller har stor betydelse för att förstå samhället som det ser ut idag och dess förändringar in i framtiden. Museala metoder och arbetssätt baserade i denna teoriutveckling har inte ännu utvecklats i motsvarande utsträckning. Vår mening är att sådant metodologiskt arbete bör prioriteras för att säkra museers förmåga att gå i takt med sin samtid.

Bidra till det demokratiska samhällets utveckling

Vi ställer oss också bakom utredningens formulering: ”de allmänna museernas ändamål ska vara att bidra till det demokratiska samhällets utveckling”, d v s bidra till en önskvärd samhällsutveckling och främja allas deltagande i samhällslivet genom en publik verksamhet och kunskapsuppbyggnad.

Ny museilag

Vi välkomnar särskilt utredningens förslag till en museilag, med syfte att verka värnande av allmänna museers självständighet (10.3.). Allmänna museer definieras här som alla museer som har kommuner, landsting och staten som huvudman. Vi delar utredningens bedömning att, för att uppfylla ett uppdaterat och samtidsrelevant samhällsuppdrag måste museerna stå fria från hindrande åtgärder som syftar till att inskränka verksamheten, styra eller

förbjuda visst verksamhetsinnehåll. Självständigheten avser alltså vilken typ av kunskap och information som ska förmedlas.

Resurser för samverkan och publikt arbete

Utredningen pekar på att det, med anledning av samtidens samhällliga förändringar, hos många museer finns önskingar och behov av att ha tillräckliga resurser för att arbeta med en större närhet till omkringliggande samhälle. Vi ser positivt på utredningens förslag att frigöra medel för samverkan och utveckling av publikt arbete inom museisektorn, men samtidigt ser vi en fara om finansieringen sker enbart med en omfördelning av medel. En framskjuten samhällsroll och en ny stärkt position för museer i samhällets demokratiarbete för med sig en förväntan om kontinuerligt säkrade medel för detta.

Statliga museers styrning

Ett tydligare ramverk för statliga museers verksamhet är också med all tydlighet önskvärt då många museer sliter med obsoleta, otydliga uppdrag som kombinerats med en närgången statlig styrning när det gäller verksamhetens innehåll. Utredningens förslag att ersätta delar av dagens styrning och utvärdering med en kollegial granskningsfunktion bedömer vi dock som otydligt och i behov av vidareutveckling. Vi vill här framhålla att de delar som kräver museologisk kompetens ska utföras av dem som är väl förankrade i en sådan. Vi ställer oss, avslutningsvis, bakom tanken att *hur* ett museum ska arbeta är något som behöver formas av dem som har kompetens och erfarenhet av att arbeta i sektorn.

Hans Lindberg
Kommunstyrelsens ordförande

Jonas Jonsson
Stadsdirektör